

Valtioneuvoston kanslia
VN/19968/2025
lausuntopalvelu

Lausuntopyyntö 27.6.2025

Hallitusneuvotteluita koskevien asiakirjojen julkisuus

Medialiitto kiittää valtioneuvoston kansliaa tilaisuudesta lausua esitysluonnoksesta valtioneuvostolain muuttamisesta. Liitto keskittyy ohessa luonnoksessa esitettyyn valtioneuvostolain 26 d §:ään, joka merkitsisi poikkeusta julkisuuslain pääsääntöön viranomaisen asiakirjojen julkiseksi tulemisesta:

1. Lakimuutos tarkoittaisi julkisuusperiaatteen alan kaventamista, mitä demokraattisessa yhteiskunnassa tulisi mahdollisimman pitkälle välttää. Julkisuusperiaatteen alan kaventaminen haittaa myös lähtökohtaisesti median toimintaa ja yleisön sananvapauden toteutumista. Tästä syystä on ehdottoman tärkeää varmistua uuden pykälän tarkkarajaisuudesta ja soveltamisen rajautumisesta ainoastaan niihin tilanteisiin, joissa asiakirjan julkiseksi tulemisen lykkääminen on arvioitava välttämättömäksi hallituksen muodostamiseen liittyvän demokraattisen prosessin turvaamiseksi.
2. Luonnoksessa lakimuutoksen tavoitteena on rinnastaa hallitusneuvottelijoiden tietopyynnöt ministeriöistä viranomaisen sisäiseen valmisteluun, johon liittyviä luonnosasiakirjoja koskeva poikkeus sisältyy jo voimassa olevaan julkisuuslain järjestelmään. On tärkeää, että poikkeusta ei uloteta koskemaan ministeriöiden hallitusneuvotteluita varten antamia lausuntoja ja ettei se tietopyyntöjenkään osalta merkitse asiakirjojen salassapitoa, vaan ainoastaan julkiseksi tulon ajankohdan viivästymistä hallitusneuvottelujen päättymiseen asti.
3. Ehdotetussa kohtuullisen tarkkarajaisessa muodossaankin säännös tulee epäilemättä jossakin määrin vaikeuttamaan julkista keskustelua neuvottelujen etenemisestä. Neuvottelijoiden mahdollisuus hankkia tietoa ministeriöistä ilman julkisuutta ei myöskään aina niin keskeisellä tavalla palvele demokrati-
aan sinänsä kuuluvaa tarvetta muodostaa hallituskokoonpano, että se ylittäisi

yleisön intressin vastaanottaa tietoa neuvoteltavista asioista ja osallistua niitä koskevaan julkiseen keskusteluun. On tarpeen, että ministeriöille jää yksittäisten asioiden julkisuusvaikutusten arvioinnissa harkintavaltaa, kuten lakiluonnoksessa esitetään. Lain perustelujen tulisi myös ohjata ministeriötä tulkitsemaan poikkeusta julkisuusperiaatteeseen suppeasti. Liitto viittaa tältä osin oikeuskanslerinviraston asiassa antamaan lausuntoon.

4. Rajaus sisäisen valmisteluasiakirjan ja julkisen asiakirjan välillä on yksi julkisuuslain soveltamisen kipukohtia journalismissa. Tarkasteltavan esitysluonnoksen etuna julkisuusperiaatteen kannalta voidaankin pitää sitä, että nyt esitetty tarkasti rajattu poikkeus on omiaan selventämään julkisuuslain pääsääntöä asiakirjan julkiseksi tulemisesta. Mikäli lakimuutos sen lisäksi käytännössä johtaa julkisuuden ulkopuolella tapahtuvien puhelinkeskustelujen korvautumiseen tekstimuotoisella viestinnällä ja asiakirjoilla, jotka neuvottelujen päätyttyä tulevat yleisöjulkisiksi, muutoksella voi tosiasiallisesti olla myös joitakin julkisuutta edistäviä vaikutuksia. Tästä huolimatta on punnittava huolellisesti, kuinka välttämättömiä esitetyt uudenmuotoiset mahdollisuudet julkisuuden ulkopuolella tapahtuvaan viestintään neuvotteluprosessin onnistumisen kannalta ovat. Muita kuin välttämättömiä kavennuksia julkisuusperiaatteeseen ei tule hyväksyä, kuten perustuslaissakin säädetään.

Medialiitto ry

Jukka Holmberg
toimitusjohtaja

Mikko Hoikka
toimialajohtaja

Medialiitto on media-alan ja graafisen teollisuuden yritysten edunvalvontajärjestö. Jäsenjärjestömme ovat Aikakausmedia, Graafinen Teollisuus, RadioMedia, Suomen Kustannusyhdystys ja Uutismedian liitto. Yhdessä edustamme noin 600:aa yritystä uutismedian, aikakausmedian, kirjojen ja oppimateriaalin kustantamisen sekä painamisen, radio- ja tv-toiminnan ja jakelun alueilla. Jäsenyritykset työllistävät Suomessa suoraan noin 20 000 henkilöä, ja liiton edustamien toimialojen yhteenlaskettu liikevaihto on noin 3,1 miljardia euroa.